

USTAVNI SUD REPUBLIKE HRVATSKE

26

Ustavni sud Republike Hrvatske, u Drugom vijeću za odlučivanje o ustavnim tužbama, u sastavu sutkinja Snježana Bagić, predsjednica Vijeća, te suci Mato Arlović, Davor Krapac, Ivan Matija, Duška Šarin i Miroslav Šeparović, članovi Vijeća, u postupku koji su ustavnom tužbom pokrenuli Željko Saraga i Ante Carić, obojica iz Zagreba, koje zastupa Jerka Perica, odvjetnica u Zagrebu, na sjednici održanoj 15. listopada 2015. jednoglasno je donio

ODLUKU

I. Ustavna tužba se usvaja.

II. Ukidaju se:

- presuda Županijskog suda u Zagrebu broj: GŽ-116/10-2 od 22. listopada 2013.
- presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: P-8150/99 od 30. svibnja 2012.

III. Predmet se vraća Općinskom građanskom sudu u Zagrebu na ponovni postupak.

IV. Ova odluka objavit će se u »Narodnim novinama«.

O b r a z l o ž e n j e

I. POSTUPAK PRED USTAVNIM SUDOM

1. Pravodobnu i dopuštenu ustavnu tužbu podnijeli su Željko Saraga i Ante Carić, obojica iz Zagreba (u daljnjem tekstu: podnositelji), hrvatski državljani, koje u postupku pred Ustavnim sudom zastupa Jerka Perica, odvjetnica u Zagrebu.

Ustavna tužba podnesena je protiv presude Županijskog suda u Zagrebu broj: GŽ-6667/12-2 od 5. ožujka 2013. (u daljnjem tekstu: osporena drugostupanjska presuda), kojom je potvrđena presuda Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: P-8150/99 od 30. svibnja 2012. (u daljnjem tekstu: osporena prvostupanjska presuda). Tim je presudama odlučivano o tužbenom zahtjevu podnositelja za povrat pozajmljenog iznosa novca.

Podnositelji u ustavnoj tužbi navode da su im osporenim presudom povrijeđena ljudska prava i temeljne slobode (u daljnjem tekstu: ustavna prava) zajamčeni člankom 14. stavkom 2. i 29. stavkom 1. Ustava Republike Hrvatske (»Narodne novine« broj 56/90., 135/97., 113/00., 28/01., 76/10. i 5/14.), kao i prava zajamčena člankom 6. stavkom 1. Konvencije za zaštitu ljudskih prava i temeljnih sloboda (»Narodne novine – Međunarodni ugovori« broj 18/97., 6/99. – pročišćeni tekst, 8/99. – ispravak, 14/02. i 1/06.; u daljnjem tekstu: Konvencija).

2. Tijekom ustavnosudskog postupka pribavljen je spis Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: P-8150/99.

II. ČINJENICE I OKOLNOSTI SLUČAJA

3. U konkretnom slučaju predmet parničnog postupka koji je prethodio ustavnosudskom bio je tužbeni zahtjev podnositelja (tužitelja) za povrat preostalog pozajmljenog iznosa od 25.993,73 EUR-a (ranije 50.839,32 DEM) u kunskoj protuvrijednosti. Naime, podnositelji su, kao zajmodavci, sklopili ugovor o zajmu od 3. lipnja 1994. s

tuženikom Vojkom Viskovićem, kao zajmoprimcem, na temelju kojeg su tuženiku pozajmili ukupni iznos od 70.000,00 DEM.

Vojko Visković (u daljnjem tekstu: tuženik) se ugovorom o zajmu obvezao vratiti pozajmljeni novac u roku od godine dana, odnosno do 1. lipnja 1995., zajedno sa zateznom kamatom po stopi od 21% godišnje (članci 1. i 2. stavak 1. ugovora o zajmu), svojim potpisom Ugovora potvrdio je da je pozajmljeni iznos primio u cijelosti (članak 5. ugovora) te se, u svrhu osiguranja otplate, obvezao u roku od 3 mjeseca od dana potpisa ugovora upisati hipoteku na svoje nekretnine u iznosu od 120.000,00 DM (članak 6. stavak 1. ugovora).

Pored navedenog ugovora, tuženik je potpisao i potvrdu 3. lipnja 1994. kojom potvrđuje da je toga dana primio od podnositelja iznos od 70.000,00 DEM te se taj iznos obvezuje vratiti najkasnije do 1. lipnja 1995.

4. Iako je nesporno da pozajmljeni iznos nije vraćen u cijelosti, sudovi su odbili tužbeni zahtjev podnositelja navodeći u bitnom da navedeni ugovor o zajmu ne predstavlja pravu volju stranaka za sklapanjem takvog ugovora, već da on prikriva drugi usmeni ugovor o zajmu, kojim su podnositelji iznos od tadašnjih 70.000,00 DEM pozajmili Miljeniku Guilermiju za poslovanje obrta »Mas«, a sam iznos novca da je primio Stjepko Ćurin. Stoga su sudovi smatrali da je sklopljeni ugovor o zajmu prividni pravni posao koji, sukladno članku 66. stavku 1. Zakona o obveznim odnosima (»Narodne novine« broj 53/91., 73/91., 3/94., 7/96., 112/99. i 88/01., u daljnjem tekstu: ZOO), nema učinka među strankama. Sudovi su također smatrali da ne postoji obveza tuženika na povrat utuženog iznosa jer on pozajmljeni novac nije ni primio.

4.1. Tako je Općinski građanski sud u Zagrebu u osporenoj prvostupanjskoj presudi kao razloge za odbijanje tužbenog zahtjeva podnositelja naveo sljedeće:

»Ovakav iskaz tuženika u njegovim bitnim dijelovima neposredno ili posredno u svojim iskazima potvrdili su i svjedoci Ivan Visković, Vicenco Meštrović i Goran Kovačić.

(...)

Sud je prihvatio iskaze tuženika i svjedoka Viskovića, Meštrovića i Kovačića, cijeneći ih iskrenim i uvjerljivim, a te iskaze potvrđuje i dokumentacija priležeća spisu o izvršenim isplatama II tužitelju i pokušajima tuženika za razrješenje nastale situacije.

(...)

Prema nalazu suda neuvjerljivi su i neživotni navodi I i II tužitelja da su izvršili pozajmicu znatnog iznosa novca tuženiku, kraj nesporne činjenice da ga prethodno uopće nisu poznavali. Upravo suprotno tome, II tužitelj je duži niz godina poznavao Miljenka Guilermija s kojim je i dogovorio sve odredbe ugovora o zajmu. Neuvjerljivost i neživotnost navoda II tužitelja ogleda se i u tome da tuženik nije vršio povrat zajma, već su to činile osobe povezane s obrtom 'MAS' ili brat tuženika koji je na taj način vraćao dug prema Miljenku Guilermiju, a iz samih potvrda o primitku novca koje je II tužitelj potpisivao razvidno je da se radi o dugu tih osoba (Guilermi, Ćurin i Ante Visković) prema II tužitelju. Pri tome su neuvjerljivi navodi II tužitelja da je on potvrde samo potpisivao želeći dobiti novac neovisno o tome što je tamo pisalo ili da ih je faktično sastavljao Ivan Visković.«

4.2. Županijski sud u Zagrebu je u povodu žalbe tužitelja u osporenoj drugostupanjskoj presudi potvrdio prvostupanjsku presudu, navodeći sljedeće:

»Sud prvog stupnja pravilno je utvrdio činjenično stanje na temelju savjesne ocjene svakog dokaza pa tako i ocjene iskaza svjedoka Ivana Viskovića, Vicenca Meštrovića i Gorana Kovačića, te tuženika ... te utvrdio da predmetni ugovor o zajmu ... ne predstavlja njihovu pravu volju za sklapanjem ugovora već prikriva drugi usmeni ugovor o zajmu kojim su I. i II. tužitelj iznos od 70.000,00 DEM pozajmili Miljenku Guilermiju za poslovanje obrta »MAS«. Tako je utvrđeno da je spomenuti iznos primio Stjepko Ćurin dok je tuženik potpisao ugovor o zajmu kao i kupoprodajni ugovor o prodaji ribarskog broda 'Gdinj 1' kojeg je tuženik bio vlasnik no udio od oko 40.000,00 DEM su imali Miljenko Guilermo, Stjepko Ćurin i Ante Visković i sklapanjem kupoprodajnog ugovora se trebao garantirati povrat zajma I. i II. tužitelju.

Tako je temeljem gore navedenih dokaza utvrđeno da su tuženik i Stjepko Ćurin po nalogu Miljenka Guilermija otišli u Zagreb gdje je Stjepko Ćurin od I. i II. tužitelja preuzeo iznos od 70.000,00 DEM koji je bio namijenjen poslovanju obrta 'MAS' čiji su suvlasnici bili Miljenko Guilermo, Stjepko Ćurin i Ante Visković, a tuženik je bio

kao osiguranje jer je garantirao povrat zajma svojim brodom. Isto tako utvrđeno je da je dio novca I. i II. tužitelju vratio Miljenko Guilermo, dok je dio vratio Ivan Visković, brat tuženika nakon smrti Miljenka Guilermija, a isplate su bile u dogovoru s Stjepkom Ćurinom i Antom Viskovićem.

Suprotno žalbenim navodima I. i II. tužitelja pravilno je sud prvog stupnja postupio kada nije prihvatio njihove iskaze kao ni iskaz svjedoka Stjepka Ćurina ocjenjujući ih neuvjerljivim i nelogičnim, te u suprotnosti s dokumentacijom u spisu s obzirom da se neživotnim ukazuje da bi I. i II. tužitelj izvršili pozajmicu znatnog iznosa novca tuženiku kojeg uopće prije toga nisu poznavali dok je II. tužitelj poznavao Miljenka Guilermija s kojim je i dogovorio sve odredbe ugovora o zajmu.

(...)

Pravilnim se ukazuje i zaključak suda prvog stupnja da se neuvjerljivost navoda II. tužitelja ogleda i u tome da tuženik nije vršio povrat zajma, već su to činile osobe povezane s obrtom 'MAS' ili brat tuženika koji je na taj način vraćao dug prema Miljenku Guilermiju. Naime, i dokumentacijom u spisu, potvrdama o primitku novca koje je II. tužitelj potpisivao utvrđeno je da se radi o dugu Miljenka Guilermija, Stjepka Ćurina i Ante Viskovića prema II. tužitelju.«

5. Iz spisa Općinskog građanskog suda u Zagrebu broj: P-8150/99, proizlazi:

– da Željko Saraga prije potpisivanja ugovora o zajmu nije poznavao tuženika, ali ni Miljenka Guilermija, Antu Viskovića i Stjepka Ćurina, kojima je prema zaključku sudova stvarno pozajmljen novac. Prema navodima podnositelja Željka Sarage, on je pozajmio polovicu iznosa novca na nagovor podnositelja Ante Carića, dugogodišnjeg prijatelja, a radi opremanja, odnosno kupnje broda tuženika. Ugovor o zajmu potpisan je u uredu Privredne banke Zagreb d. d., gdje je radio. Novac je predan osobno tuženiku, a nakon potpisivanja ugovora tuženik se neko vrijeme zadržao u uredu i pričao da će tim brodom dobro posloovati;

– da Ante Carić prije potpisivanja ugovora o zajmu nije poznavao tuženika već je poznavao tuženikovog oca više od pedeset godina te ga je cijenio kao »poštenog i marljivog čovjeka«. Ugovor o zajmu sklopio je na zamolbu Miljenka Guilermija koji je tražio pomoć za tuženika, i to nakon što je Miljenko Guilermo njemu pomogao oko podizanja novaca putem akreditiva. Dio pozajmljenog novca vraćali su Ivan Visković (brat tuženika), Ante Visković (rođak tuženika) i Radoslav Guilermo (brat Miljenka Guilermija). Navodi i da je, premda je na nekim potvrdama o vraćanju pozajmljenog novca navedeno da novac vraćaju Ante Visković, Radoslav Guilermi i Stjepko Ćurin, novac osobno vraćao Ivan Visković, koji je zahtijevao da se sastave potvrde takvog sadržaja. Iako je negodovao u pogledu takvog sadržaja potvrda, podnositelj je pristao na to jer mu je »bilo bitno da dobije bar neki iznos novca«;

– da je tuženik u odgovoru na tužbu od 21. studenoga 2000. naveo kako s podnositeljima nije sklopio ugovor o zajmu niti da je takav ugovor potpisao. U iskazu od 22. ožujka 2002. naveo je da je potpisao ugovor o zajmu, ali da nije potpisao i potvrdu o primitku pozajmljenog novca od 3. lipnja 1994. U konačnom iskazu, danom 5. veljače 2008., naveo je da je potpisao i ugovor o zajmu i navedenu potvrdu. Također, u podnesku od 3. listopada 2001. prvi puta isticao je da je predmetni ugovor o zajmu prividan ugovor. Tijekom postupka naveo je da je on samo trebao garantirati povrat zajma, kojeg su stvarni nositelji Miljenko Guilermo, Stjepko Ćurin i Ante Visković, te da je to učinio zbog svoje naivnosti i iz razloga što su isti bili suvlasnici njegovog broda. Naveo je i da Ivan Visković, njegov brat, nikada nije vraćao pozajmljeni novac podnositeljima već da je to činio njegov rođak Ante Visković;

– da je Ivan Visković, brat tuženika, osobno vraćao pozajmljeni novac podnositeljima, ali da je to, međutim, činio jer je dugovao novac pok. Miljenku Guilermiju. O okolnostima sklapanja ugovora o zajmu Ivan Visković iskazao je suglasno s tuženikom iako o tome nema neposrednih saznanja.

– da je Vicenco Meštrović, tast tuženika, nakon sklapanja ugovora o zajmu vidio tuženika i Stjepka Ćurina te da je pozajmljeni novac kod sebe imao Stjepko Ćurin. O okolnostima samog sklapanja ugovora o zajmu Vicenco Meštrović iskazao je suglasno s tuženikom iako o tome nema neposrednih saznanja;

– da je Goran Kovačić svjedočio o tome kako su treće osobe – pok. Milivoj Guilermo, Ante Visković i Stjepko Ćurin, uzimale kredit za poslovanje obrta »MAS« u tvrtki gdje je radio.

– da je Stjepko Ćurin u iskazu naveo kako on nije imao nikakve veze sa sklapanjem ugovora o zajmu te da je tuženika samo otpratio do mjesta gdje je taj ugovor sklopljen;